

HELYNÉVI ADATOK A MAGYAR KECSKETARTÁSHOZ

VIGA GYULA

A földrajzi nevek gyűjtése az elmúlt évtizedekben országos mozgalommá szélesedett hazánkban. A munka eredményét megjelent, ill. megjelenés alatt levő gyűjtemények sora bizonyítja. A gyűjtött anyag tudományos feldolgozása, a közzétételen túl, a bennük rejlő kultúrtörténeti, gazdaságtörténeti, néprajzi adatok elemzése egyelőre meglehetősen távolról követi a névgyűjtemények megjelenését. Ennek két fő oka lehet. Egyrészt az, hogy ma még nem áll össze zárt egységgé az egész ország földrajzinév-anyaga, országrésznyi fehér foltok vannak, így az adatok táji megoszlásának, kapcsolatainak egésze nem mutatható ki egyértelműen, holott a kínálkozó vizsgálati szempontok között ez igen lényeges feladat. (Nemcsak a gazdaságtörténet-gazdaságnéprajz szempontjából, hanem a népi tájszemlélet, tájfogalom rendszere, szövete oldaláról is.) A jelzett oknál fogva akadályai vannak az adatok térképezésének, s ezzel a kutatás egy nagyon lényeges lehetőséggel lesz szegényebb. A másik fő gondot az okozza, hogy a földrajzi nevek nem jelentenek mindig egyértelmű kapcsolatot a név és az általa hordozott jelentéstartalom között, legalább is nem mindig azonos időkben, s így nehéz a nevek s a bennük rejlő kultúrtörténeti adatok konkrét megfeleltetése.¹ Az adatok sora azonban így is támpontul szolgálhat különböző kérdéskörök vizsgálatához, s gazdagíthatja azt a képet, amit a történeti források, nyelvtörténeti adatok, recens néprajzi gyűjtések segítségével megrajzolunk. Ez a dolgozat — számolva a felvetett problémák által okozott nehézségekkel — egyetlen szűk területre, a magyar kecsketartás történetére-néprajzára vonatkozóan gyűjti össze az irodalomban közzétett, ill. recens gyűjtésekből származó földrajzi neveket, s próbál meg levonni az adatokból néhány — más jellegű forrásokkal is alátámasztható — következtetést. A munka szerzője nem nyelvész, célja a paraszti állattartásra vonatkozó néprajzi adalékok gyűjtése, így nem vállalkozhat a nevek névtudományi vizsgálatára.

Boros Ádám 1931-ben felhívta a figyelmet arra, hogy helyneveink évszázadokon át megőrizték az egyes területeken egykor élt állat- és növényfajták neveit. Gunda Béla Erdély földrajzi nevei alapján szolgáltat adatokkal a terület egykori pásztoréletéhez, s felhívta a figyelmet arra, hogy — a helynevek bizonyossága szerint — a magyarságnál a kecsketartásnak lényegesen nagyobb jelentősége volt, mint azt néprajzi irodalmunk jelzi.² A magyarországihoz hasonló

1. Inczeffi G., 1962. 33. skk.

2. Boros Á., 1931. 438—441.; Gunda B., 1970. 214.

képet mutat a környező népek földrajzinév-anyaga is. A Kárpátok területén és Lengyelországban igen gyakoriak a kecskével kapcsolatos helynevek. Pl.: *Kozla, Koziol, Kozina, Kozinka, Kozki, Kozy, Koziany, Koziawoda, Koziedoly, Koziebrody* stb.³ Szlovénia alpi jellegű tájain is elterjedt a kecskével kapcsolatos helynévadás. Pl.: *Kozarica, Kozarišče, Kozarje, Koza gora, Kozje, Kozlova gora, Kozlova sela, Kozlovec* stb.⁴ Joggal vélhetjük, hogy a földrajzi nevek sora — a néprajzi és történeti adatok mellett — a kecsketartásnak a Kárpát-medence népeinél betöltött egykori nagyobb jelentőségét igazolja. A hasonló névadási szokások a tartásmód kapcsolatának, rokonságának is bizonyágai.

Történeti forrásainkban már a XIII. században felbukkan kecskével kapcsolatos helynév: királyi oklevélben tiszacsegei *Kecskes* (1248) legrégibb helyneveink egyike (idézi: *Papp J.* 1967. 141.), 1256-ban Erdély területén is felbukkan egy *Nagykecskés* (Noghkechkes) helynév (*Szamota I.—Zolnai Gy.* 466.), 1271-ben a veszprémi káptalan bizonyáglevelében *Kechkeozovth* (Kecskeaszó) szerepel (Árpád-kori Új Okmánytár — továbbiakban ÁUO. III. 269.). Péter nádor bizonyáglevele 1278-ban *Kechkehat* nevet említ (ÁUO. IV. 172.), Veszprém megyében, Herend környékén 1285-ben *Kechkezygueth* (Kecskesziget) neve kerül lejegyzésre (*Szamota I.—Zolnai Gy.* 465.). A XIV. századból a következő adatokat ismerjük: 1313: *Castellanum de Kechkes* (Erdély — Anjou-kori Okmánytár — továbbiakban AO. — I. 302.); 1319: *Kechkehat* (Körmend — *Szamota I.—Zolnai Gy.* 465.); *fluvium Gida* (Abaúj megye — AO. II. 516.); 1352: *fluvium Kechkesvise* (Abaúj megye — AO. V. 599.); 1353: *Ketskeméth* (*Papp Zs.* 1969. 310.); 1362: *Kechkehatarnyaka* (Eger — *Bakos J.—Fekete P.* 1972. 64.); 1389: *Kechkes* (falunév, Zala megye — Zsigmond-kori Oklevéltár — továbbiakban ZSO. — I. 105.). Mivel a kecsketartás történetére vonatkozóan még kevés adatunk van ebből a korból, ezért érdemes részletesen ismertetni a XV. századi, s eddig még nem szereplő — helynévanyagot is. 1401: *Kechkeshege* (nem lokalizált — ZsO. II. 155.); 1401: *Kaprafelde* (nem lokalizált — ZsO. II. 147.); 1404: *Kechkes* (Bodrog megye — ZsO. II. 351.); 1405: *Kechked* (Vasvár környéke — ZsO. II. 454.); 1412: *Kechkeellow* (nem lokalizált — *Szamota I.—Zolnai Gy.* 465—466.); 1430: *Kechkehyda* (nem lokalizált — *Szamota I.—Zolnai Gy.* 466.); 1430: *Kechkezwrwdk* (nem lokalizált — *Szamota I.—Zolnai Gy.* 466.); 1451: *Keczkeewwlg* (nem lokalizált — *Szamota I.—Zolnai Gy.* 466.); 1452: *Kechkekew* (nem lokalizált — *Szamota I.—Zolnai Gy.* 466.); 1452: *Keczkeshegh* (Lelesz — *Szamota I.—Zolnai Gy.* 466.); 1479: *Kechke Bercze* (Eger — *Bakos J.—Fekete P.* 1972. 64.); 1480: *Kechkesrethe* (Konyár — Déri Múzeum Adattára, Néprajzi Gyűjtemény, 1478. 89.).

A munka során csak a *kecske* és a *dögölye* - *gida* (fiatal kecske) kifejezésekhez, ill. származékaikhoz kapcsolódó földrajzi neveket vettem figyelembe, mivel az ugyancsak gyakori *bak* és származékai nem köthetők egyértelműen a kecsketartáshoz, az állat tartásával kapcsolatos többi kifejezés pedig nem ismert földrajzi névként. Sajnos a *kecske* köznévből és a *Kecskes* családnévből származó adatok — megfelelő utalások hiányában — nem különíthetők el.

3. *Wolski, K.* 1976. 131—132.

4. *Novak, V.* 1961. 652.

(A földrajzi nevekben szereplő népi magyarázatokat nem tarthatjuk elfogadható forrásnak.)

Az adattár Borsod-Abaúj-Zemplén megyétől indulva, folyamatos vonalban haladva, s megyénként növekvő rendben tartalmazza az egyes településeket. A helységek akkor is csak egy helyrajzi számot kaptak, ha több földrajzinév-adat származik róluk. A helységnevek feloldását az adattár tartalmazza, az adattári forrásokét pedig a dolgozat végén szereplő irodalom.

1. Aggtelek: *Kecskés-tó*. (Saját gyűjtés, a továbbiakban S. gy., 1976.), 2. Teresztenye: *Kecske-kút*. (S. gy. 1976.), 3. Szinpetri: *Kecskés-völgy*. (S. gy. 1976.), 4. Szögliget: *Kecskés*. (S. gy. 1976.), 5. Bódvaszilas: *Kecske hát* — 1807. (Borsodi Levéltári Füzetek — továbbiakban BLF. — 6. kötet 99.), *Kecske szög* — 1853. (BLF. 6. 99.), 6. Bódvarákó: *Kecskehát* — 1863. (BLF. 6. 96.), 7. Hidvégar-dó: *Kecske rugás* — 1860. (BLF. 7. kézirát), 8. Irota: *Kecskepad* (BLF. 7. kézirát), 9. Edelény: *Gede rét* — 1845.; *Kecske bánya* — 1859. (BLF. 7. kézirát), 10. Izsófalva: *Gede pallyagja* — XIX. sz. (BLF. 7. kézirát), 11. Felsőnyárad: *Kecsketalló* — XVIII. sz. (BLF. 7. kézirát), 12. Dövény: *Godolya pa-tak* (?) — 1788. (BLF. 7. kézirát), 13. Kelemér: *Kecskés-hegyoldal* — 1864. (Dobosy L. gy. — Pesthy nyomán); *Kecskés-oldal* (Dobosy L. gy.), 14. Hódoscsépány: *Kecskés-hegy* (Dobosy L. gy.), 15. Kí-ráld: *Kecske-mocsolyás* (Dobosy L. gy.), 16. Bánhorváti: *Kecske kö rét* — 1860. (BLF. 6. 49.), 17. Tar-dona: *Kecskekő rét* (Dobosy L. gy.), 18. Sáta: *Kecske-hegy* (Dobosy L. gy.), 19. Csernely: *Kecskés völgy* — XVIII. sz. (BLF. 7. kézirát), 20. Borsodnádasd: *Kecske-hát* (Dobosy L. gy.), 21. Diósgyőr: *Kecske-lyuk barlang* (Szendrei J. 1886. I. 333.), 22. Kács: *Kecskekő-malom* (Stempel M. gy.), 23. Cse-répfalu: *Kecske-om* — 1788. (BLF. 7. kézirát); *Kecske galya* — 1788. (BLF. 7. kézirát), 24. Cserép-váralja: *Kecske om* — 1788. (BLF. 7. kézirát), 25. Sóstófalva: *Kecskés* (Vincze D. — Földi L. gy.), 26. Hejőbába: *Kecskés szög* — 1844. (BLF. 7. kézirát), 27. Felsőregmec: *Kecskéhát* — 1860. (BLF. 7. kézirát); *Godolya* — 1862. (BLF. 7. kézirát), 28. Telkibánya: *Kecskéhát* — 1776. (Schram F. 1973. 22.), 29. Fony: *Kecske-szakál kút* — 1626. (Schram F. 1973. 14.); *Kecskekő* — 1875. (BLF. 7. kézirát), 30. Regéc: *Kecskés hegy* — 1776. (Schram F. 1973. 20.), 31. Háromhuta: *Kecskéhát erdő* — 1873. (BLF. 7. kézirát), 32. Komlóskő: *Kecské hát* — 1682. (Schram F. 1973. 18.), 33. Rudabányácska: *Kecskéhath* — 1590. (Dongó Gyárfás G. 1914. 247.), 34. Sátoraljaújhely: *Kecske domb allya* — 1786. (Schram F. 1973. 155.), 35. Sárospatak: *Kecskés* (Dongó Gyárfás G. 1912. 51.), 36. Erdőhorváti: *Kecs-ke fül ivása* — 1784. (Schram F. 1973. 13.), 37. Baskó: *Kecské fül* — 1682. (Schram F. 1973. 11.); *Kecskéfű* — 1776. (Schram F. 1973. 11.), 38. Boldogkőújfalu: *Godolyás* (?) — 1860. (BLF. 7. kézirát), 39. Abaújszántó: *Kecske hágo* — 1776. (Schram F. 1973. 10.), 40. Erdőbénye: *Kecske* — 1676. (Schram F. 1973. 144.), 41. Mád: *Kecske-torok* (S. gy. 1977.), 42. Taktabaj: *Kecskés-ér* (S. gy. 1977.), 43. Bodrogkeresztúr: *Kecskető* — 1676. (Schram F. 1973. 142.), 44. Kenézlő: *Kecskés* — 1694. (Schram F. 1973. 98.); *Kecskés homok* (Nagy G. gy.); *Kecskés laposa* (Nagy G. gy.), 45. Györgytarló: *Kecskés homok* (Nagy G. gy.); *Kecskés laposa* (Nagy G. gy.), 46. Karcsa: *Kecskés* (Nagy G. gy.); *Kecskéstó* (Nagy G. gy.), 47. Lácacséke: *Kecskéstó* — 1792. (Dongó Gyárfás G. 1915. 75.); *Godolyás* (Nagy G. gy.), 48. Komoró: *Kecskés kert*; *Kecsketár* (Kiss L. 1961. 227.), 49. Fényeslitke: *Kecskeme-télő*; *Kecsketárhegye* (Kiss L. 1961. 105.), 50. Kékcse: *Kecskeszállás* (Kiss L. 1961. 200.), 51. Kisvárdá: *Ollód* (idetartozása bizonytalan. Kiss L. 1961. 214.), 52. Pátroha: *Kecskésárok* (Kiss L. 1961. 320.), 53. Gégény: *Kecskésárok* (Kiss L. 1961. 126.), 54. Demecser: *Kecskert sziget*; *Kecskeméti sziget*; *Kecskés kátyú* (Kiss L. 1961. 27.), 55. Kék: *Kecskékert*; *Kecskerttőkája* (Kiss L. 1961. 186.), 56. Nagy-halász: *Kecskéshegy*; *Kecskéstanya*; *Kecskéfertő*; *Kecskésátalja*; *Kecskésdülő* (Kiss L. 1961. 261.), 57. Ibrány: *Kecskésfertő* (Kiss L. 1961. 145.), 58. Tiszabercel: *Kecskés* (Kiss L. 1961. 360.), 59. Tisza-nagyfalu: *Kecskés* — 1967. (Schram F. 1973. 102.), 60. Kemecse: *Kecskéshegy* (Kiss L. 1961. 165.), 61. Nyírtét: *Kecskés hegy* — 1697. (Schram F. 1973. 100.), 62. Ramocsaháza: *Kecskés hegy* (Mező A. 1967. 148.), 63. Petneháza: *Godolya* (Mező A. 1967. 129.), 64. Nyírkő: *Kecskés-kút* — XIX. sz. (Mező A. 1967. 72.), 65. Geszteréd: *Kecskelátó dűlő* (Bökönyi S. 1974. 363.), 66. Fehérgyarmat: *Kecskerét* (Csüry B. 1935. I. 467.), 67. Kispalád: *Kecskerét* (Csüry B. 1935. I. 467.), 68. Méhtelek: *Kecskelosár* (Csüry B. 1935. I. 466.), 69. Császló: *Kecskeberke* (Csüry B. 1935. I. 466.), 70. Csenger: *Kecske rét* — 1694. (Schram F. 1973. 104.), 71. Tyukod: *Kecskés* (Debreczeni I. 1965. 77.), 72. Bal-mazújváros: *Kecskés pusztja* — 1882. (Varga A. gy.), 73. Újszentmargita: *Kecskés* (A polgári járás földrajzi nevei 28.), 74. Tiszacséke: *Kecskés* — 1248. (Papp J. 1967. 141.); *Hármaskecskés*; *Kecskés tanya*; *Godolya-hát* (?) (A polgári járás... 34.), 75. Egyek: *Godolya-hát* (A polgári járás... 42.), 76. Szerép: *Kecskés ér* — 1785. (Molnár A. gy.), 77. Konyár: *Kecskésrethe* — 1480. (Varga A. gy.)

Jakó Zs. nyomán: Déri Múzeum Adattára 1478. 89.); *Kecskőr* (régén *Kecske-őr* — Haider E. 1964. 168.), **78.** Gáborján: *Kecskeszik* (Déri Múzeum Adattára 1468.), **79.** Berekböszörmény: *Kecsksés* (Jakab L. 1976. 316.), **80.** Vésztő: *Kecsksés zug* (Haan L. 1870. 318.), **81.** Makó: *Ketskés halom* — 1803. (Inczeffi G. 1970. 153.), **82.** Szeged: *Gedő; Kecske-méti szék* (Inczeffi G. 1960. 33, 43.); *Kecskellér* (Bálint S. 1957. I. 706.), **83.** Karcag: *Kecske ere* — 1864. (Bognár A. 1978. 155.), **84.** Jászdózsza: *Kecsksés folyó* — 1865. (Bognár A. 1978. 104.), **85.** Aldebrő: *Kecskebaszó; Kecskeszállás-kert* (Heves megye földrajzi nevei II. 27.), **86.** Verpelét: *Kecske-hát* (Heves megye... I. 168.), **87.** Demjén: *Kecske-hát alja* (Heves megye... I. 172.), **88.** Ostoros: *Geda kert; Geda kút* (Heves megye... I. 154—156.), **89.** Eger: *Kechkehatarnyaka* — 1362.; *Kechke Bercze* — 1479.; *Kechke hatth* — 1643.; *Ketske döllő* — 1772.; *Kecske Dellés, Kecske-dellő* — 1773. (Bakos J.—Fekete P. 1972. 64.), **90.** Noszvaj: *Kecsksés-lápa* (Heves megye... I. 137.), **91.** Felsőtárkány: *Kecske-tánc gödre* (Heves megye... I. 108.), **92.** Egerbakta: *Kecsksés-lápa* (Heves megye... I. 132.), **93.** Szarvaskő: *Kecske-far* (Heves megye... I. 91.), **94.** Bükk-szentmárton: *Kecsksés-lápa* (Heves megye... I. 36.), **95.** Mikófalva: *Kecsksés-máj* (Heves megye... I. 64.), **96.** Bekölce: *Kecsksés mála* (Heves megye... I. 34.), **97.** Tarnalelesz: *Kecske-hát; Kecske-lápa* (Heves megye... I. 49—50.), **98.** Bátor: *Kecske-hát; Kecsksés-lápa* (Heves megye... I. 87, 90.), **99.** Hevesaranyos: *Kecske-kút hídja; Kecske-út* (Heves megye... I. 84—85.), **100.** Bükk-szék: *Kecske-hát; Kecske-bérc* (Heves megye... I. 96.), **101.** Recsk: *Kecsksés-lápa; Gedaugrató* (Heves megye... I. 122—123.), **102.** Mátraderecske: *Ketskés* — 1844.; *Kecsksés rét* — 1844.; *Kecsksés tető* — 1844.; *Kecsksés verő* — 1844.; *Kecsksés völgy* — 1844. (Palóc adattár 1488—73.), **103.** Mátraballa: *Kecske-bérci; Kecsksés-domb; Kecsksés-árok; Kecsksés árnyék* (Heves megye... I. 101—103.), **104.** Bodony: *Kecske-bérc* (Heves megye... I. 121.), **105.** Parádsasvár: *Kecske-bérc* (Heves megye... I. 142.), **106.** Gyöngyössolymos: *Kecskekő* (Kecsksés P. 1960. 32.), **107.** Gyöngyöspata: *Kecske kő* (Sugár I. 1966. 71.), **108.** Szécsény: *Kaprás alya* — 1718. (Schram F. 1973. 67.), **109.** Vác: *Kecske-árok; Kecskesziget; Kecsksés; Kecsksés-hegy* (Tragor I. 1935. 63.), **110.** Cegléd: *Kecsksécsárda-dűlő* (Petrőczy S. 1961. 123.), **111.** Kecske-mét: *Ketskemeth* — 1353. (A név legkorábbi említése. Papp Zs. 1969. 310.), **112.** Kákics: *Kecskebátor* (Kiss G. 1952. 286.), **113.** Adorjás: *Kecsksés* (Kiss G. 1952. 286.), **114.** Dunaszekcső: *Kecsksés erdő* (Andrásfalvy B. 1975. 393.), **115.** Hosszúhetény: *Kecsksésgödre* — 1780. (Reuter C. 1968. 52.), **116.** Magyarereggy: *Ketskehát* — 1865.; *Kecskeháti kút* (Reuter C. 1960. 368.), **117.** Decs: *Ketskemlő tava és melléke* (Andrásfalvy B. 1975. 393. Pesthy nyomán), **118.** Fadd: *Kecskesziget* (Gaál A.—Kőhegyi M. 1975. 302.), **119.** Kisszékely: *Kecske erdő* (Gaál A.—Kőhegyi M. 1975. 322.), **120.** Dunakömlőd: *Kecsksés-berek* (Andrásfalvy B. 1975. 393.), **121.** Dunaföldvár: *Kecske hegy* (Gaál A.—Kőhegyi M. 1974. 326.), **122.** Mór: *Kecske-hegy* (Lukács L. gy.), **123.** Dömös: *Gedas* — 1138/1329. (Szabó D. 1936. 130. — B. Simond R. 1957. 498. skk.), **124.** Kisbajcs: *Ketskésd* — 1799. (Kázmér M. 1957. 39.), **125.** Nagybácsa: *Kecskesd* — 1628. (Kázmér M. 1957. 39.), **126.** Sopron: *Kecskepatak* — 1787.; *Kecskepataki árok* — 1787.; *Kecskepataki rét* — 1787. (Firbás O. 1957. 115.), **127.** Várpalota: *Kisecske-mét* (Szij R. 1960. 559.), **128.** Herend környéke: *Kechkezygueth* — 1285. (Szamota I.—Zolnai Gy. 465.), **129.** Lesenceistvánd: *Kecskehegy* (Pákay Zs. 1942. 154.), **130.** Nagybecserény: *Kecskejárás* (Somogy megye földrajzi nevei 184.), **131.** Ádánd: *Kecsksés-út* (Somogy megye... 155.), **132.** Siójut: *Kecsksés-dűlő; Kecskestanya* (Somogy megye... 154.), **133.** Zamárdi: *Kecske-méti utca* (Somogy megye... 144.), **134.** Balatonszárszó: *Kecske-méti-telep* (Somogy megye... 167.), **135.** Balatonlelle: *Kecske-méti árvaház; Kecsksésdomb* (Somogy megye... 51, 55.), **136.** Látvány: *Kecskekörmi* — 1852.; *Kecsksés-hőgy* (Somogy megye... 65.), **137.** Somogytúr: *Kecskekörmi-dűlő; Kecskeköröm* — 1864. (Somogy megye... 78.), **138.** Somogymegyes: *Kecske-domb* (Somogy megye... 216.), **139.** Nágocs: *Kecske-domb* (Somogy megye... 232.), **140.** Bonnya: *Kecske-domb* (Somogy megye... 248.), **141.** Somogydöröcske: *Kecske-hegy; Kecske-patak* (Somogy megye... 254.), **142.** Büssü: *Kecsksés* — 1852. (Somogy megye... 404.), **143.** Kapospula: *Kecske-kút* — 1852. (Somogy megye... 462.), **144.** Nagyberki: *Kecske-dűlő* — 1852.; *Kecsksési horhos* (Somogy megye... 484.), **145.** Taszár: *Kecske-domb* (Somogy megye... 476.), **146.** Cserénfa: *Kecskehegy* — 1852.; *Kecske-hát; Gidás* (Somogy megye... 547.), **147.** Zselickislak: *Kecske-hát* (Somogy megye... 543.), **148.** Zselicszentpál: *Kecske-hát* — 1852. (Somogy megye... 546.), **149.** Bőszénfa: *Kecske-hát* (Somogy megye... 573.), **150.** Lakócsa: *Kecsksés-ház* (Somogy megye... 825.), **151.** Darány: *Kecsksés* — 1852. (Somogy megye... 808.), **152.** Csököly: *Kecsksés* (Somogy megye... 531.), **153.** Nagybajom: *Kecske-úszató* (Somogy megye... 450.), **154.** Szenyér: *Kecske-hőgy* (Somogy megye... 321.), **155.** Marcali: *Kecske-hegy* (Somogy megye... 282.), **156.** Balatonújlak: *Kecske-erdő* (Somogy megye... 31.), **157.** Vörs: *Kecsksés* (Somogy megye... 88.), **158.** Sávoly: *Kecske-domb; Kecsksés-tó* (Somogy megye... 272.), **159.** Somogyszob: *Kecsksés-szobor* (Somogy megye... 159.), **160.** Senta: *Kecske-hídja* (Somogy megye... 631.), **161.** Csurgó: *Kecske-hát* — 1852.; *Kecske-híd* — 1852. (Somogy megye... 624.), **162.** Gyékényes: *Kecske-hát* — 1864. (Somogy megye... 636.), **163.** Petrő:

Kecskehát (Zala megye földrajzi nevei 615.), **164.** Nagyrécsce: *Kecskés-völgy* (Zala megye... 575.), **165.** Garabonc: *Kecskés köz* (Zala megye... 531.), **166.** Zalaszentbalázs: *Kecske-hegy* (Zala megye... 523.), **167.** Oltárc: *Kecskehát* (Zala megye... 448.), **168.** Valkonya: *Kecske-hát* (Zala megye... 465.), **169.** Letenye: *Kecskehát* (Zala megye... 488.), **170.** Gosztola: *Kecske-hát* (Zala megye... 385.), **171.** Rédcis: *Kecskés; Dedesi-kecskés; Lendvai-kecskés* (Zala megye... 367.), **172.** Lenti: *Kecske-hát* (Zala megye... 363.), **173.** Lentikápolna: *Kecske-hát* (Zala megye... 345.), **174.** Mikekarácsonyfa: *Kecske-hetyhát* (Zala megye... 337.), **175.** Gellénháza: *Kecskés-hetyhádi erdő* (Zala megye... 175.), **176.** Csatár: *Kecske-kút* (Zala megye... 167.), **177.** Pethőhenye: *Kecske-szár* (Zala megye... 8,5.), **178.** Bagodvitenyéd: *Kecske-hát* (Zala megye... 73.), **179.** Zalacséb: *Kecske-part* (Zala megye... 89.), **180.** Zalalövő: *Kecske-hát* (Zala megye... 102.), **181.** Körmend: *Kechkehat* — 1319. (*Szamota I.* — *Zolnai Gy.* 465.).

Csehszlovákia területén:

182. András: *Kos kaza* — 1575. (*Schram F.* 1973. 49.), **183.** Bajmócska: *Kecskehegy* — 1636. (*Schram F.* 1973. 67.), **184.** Buzinka: *Kecskés* — 1701. (*Schram F.* 1973. 11.), **185.** Felsőfüged: *Kecskés erdő* (*Ila B. II.* 282.), **186.** Fülekpüspöki: *Collis Kecske* — 1800. (*Schram F.* 1973. 66.), **187.** Gesztes: *Kecske nyomás* — 1413. (*Ila B. II.* 330.), **188.** Gombosfalva: *Kecske oldal* — 1733. (*Schram F.* 1973. 85.), **189.** Hegyfő: *Kecske hát* (*Ila B. II.* 385.), **190.** Jánosi: *Kecske zúgó* — 1796. (*Ila B. II.* 444.), **191.** Kurima: *Koza* — 1690. (*Schram F.* 1973. 86.), **192.** Melléte: *Kecskehath* — 1823. (*Ila B. III.* 31.), **193.** Nagysáros: *Kecske hát* — 1689. (*Schram F.* 1973. 88.), **194.** Nagysenkőc: *Kozár* — 1774. (*Schram F.* 1973. 79.), **195.** Oldalfalva: *Kecskehát* — 1865. (*Ila B. III.* 144.), **196.** Pelsőc: *Ketskedomb* — 1864.; *Kecskés völgy* — 1864. (*Ila B. III.* 182.), **197.** Perlász: *Kecske hegy* — 1887. (*Ila B. III.* 192.), **198.** Tamási: *Ketskés rét* — 1864. (*Ila B. IV.* 117.).

A Szovjetunió területén:

199. Császlóc: *Ketskés* — 1782. (*Schram F.* 1973. 130.), **200.** Szerednye: *Kecske szőlő* — 1689. (*Schram F.* 1973. 132.).

Románia területén:

201. Bábec: *Kecskés* (*Szabó T. A.* — *Gergely B.* 1945. 20.), **202.** Báfony: *Kecskis* (*Szabó T. A.* 1942. 288.), **203.** Bácsfalu: *Kecskék-bérc* (*Árvay J.* 1941. 43.), **204.** Csernátfalu: *Kecskeláb-völgy; Kecskés-völgy; Kecskelaliba-bérc; Kecskelaliba-völgy; Kecske-árok; Kecskés-árok; Kecskés-bérc* (*Árvay J.* 1941. 55., 42—43.; *Árvay J.* 1942. 6—7, 19.), **205.** Diatró: *Köcske allya* — 1773. (*Szabó T. A.* 1940. 33.), **206.** Gidófalu — falunév (*Háromszék* — *Cs. Bogáts D.* 1958. 217.), **207.** Gyergyófalu: *Kecskeszállás* (*Gunda B.* 1970. 214.), **208.** Gyergyószentmiklós: *Kapra; Ketskerez* (*Gunda B.* 1970. 214.), **209.** Gyergyóremete: *Kecskékő* (*Gunda B.* 1970. 214.), **210.** Győrővásárhely: *Kecskés-völgy; Kecskés-fő* — 1822. (*Szabó T. A.* 1942. 161.; *Árvay J.* 1942. 23.), **211.** Hosszúfalu: *Kecskeláb-havas; Kecskeatrang-völgy* (*Árvay J.* 1941. 47, 55.), **212.** Inaktelke: *Kecskerágó-domb* (*Árvay J.* 1942. 18.), **213.** Kecskeháta — falunév (*Dobokai-völgy*. 1461: *Kechkehat* — *Szabó T. A.* — *Gergely B.* 1946. 5.), **214.** Kézdiszentlélek: *Kecskelosár* (*Gunda B.* 1970. 215.), **215.** Kispetri: *Kecskés* — 1864. (*Szabó T. A.* 1942. 291.), **216.** Lemhény: *Kecskés* (*Gunda B.* 1970. 214.), **217.** Mákófalva: *Kecskenyaka* — 1891. (*Szabó T. A.* 1942. 237.), **218.** Méra: *Kecske Tho feli* — 1671. (*Szabó T. A.* 1942. 240.), **219.** Mészkö: *Kecskebarlang* (*Jankó J.* 1893. 10.), **220.** Nagyenyed: *Kecskékút* — 1684.; *Kecskékert* — 1730. (*Szabó T. A.* 1933. 21.), **221.** Nagymajtény: *Keczkes* (*Maksay F.* 1959. 811.), **222.** Pér: *Koza* — 1644. (*Schram F.* 1973. 38.), **223.** Torda: *Kecskés; Kecskésfar* (*Jankó J.* 1893. 13.), **224.** Váralmás: *Kápra kutyta* (*Szabó T. A.* 1942. 318.), **225.** Zilah: *Kecske-mál* (*Szabó T. A.* 1936. 8.), **226.** Zsobak: *Kecskés* (*Gergely B.* 1942. 163.).

Jugoszlávia területén:

227. Bajsa: *Kecskés-hegy* (*Penavin O.* — *Matijevics L.* — *Mirnic J.* 1975. 61.), **228.** Kavilló: *Kecskés dűlő; Kecskés tanya; Kecske-méti tanya* (*Penavin O.* — *Matijevics L.* — *Mirnic J.* 1975. 99—100.), **229.** Palics: *Kecske domb* (*Penavin O.* — *Matijevics L.* 1976. 182.).

A korábban már említett nehézségek miatt elsősorban a nevek nagy száma, s történeti mélysége az, ami önmagában is igazolja kecsketartásunk korábbi jelentőségét. Lényegesen nehezebb azonban egy-egy névtípus néprajzi módszerű megszólaltatása. (Némi fantáziával persze a nevek jelentős része életre kelthető

lenne, ezúttal azonban csupán néhány típus megszólaltatására teszünk kísérletet.)

1. Bár néhol megyényi területről nem áll rendelkezésünkre rendszeres földrajzinév gyűjtés, az adatok szóródása mégis jelez egyfajta rendszert. Úgy tűnik, hogy az északi hegyvidéken nem azért sűrűbbek az adatok, mert onnan rendszeresebb a gyűjtés, hanem — szemben az alföldi területekkel — gyakori a kecske a helynevekben. Történeti adatokkal is igazolható, hogy az ország hegyvidéki peremterületein mindig is lényegesen nagyobb volt a kecsketartás jelentősége, mint az ország belsejében.⁵ A kecske a magasabb térszínek állata, mely nem igen érezte jól magát az alföldi területek árvízjárta legelőin.⁶ A nevek szóródásának rendje azonban eltérő képet mutat, mint az állatállomány területi megoszlása, amit feltehetően az magyaráz, hogy összefüggő statisztikai adatsorunk csak késői időkből van.⁷ Különösen elgondolkodtató a nevek gyakorisága az árvizes Rétköz és tolnai Sárköz esetén.

2. A helynevek nagyobb számban is igazolják azt, amit *Gunda Béla* néhány adat kapcsán jelzett: a kecskével kapcsolatos helynevek zöme kiemelkedő térszínek (-hegy, -hát, -domb, -tető, -bérc, -orom stb.) megjelölésére szolgál, s jórészt olyan helyeket jelöl, amelyeket — a kecske legeltetésén kívül — más módon nem igen lehetett hasznosítani.⁸ Ezt kecsketartásunk egész története, s rendszere igazolja: a tartás — szociális kényszerek mellett — főleg geográfiaiailag determinált.

3. A *Kecskés*, *Kecske-rét*, *Kecske-pallag*, *Kecske-tarló* típusú nevek azt jelzik, hogy — főleg hegyvidéken — a falvak kötött gazdálkodási rendszerében meg lehetett a kecsketartás helye, szerepe, tehát — szemben a későbbi gyakorlattal — nem csupán alkalmi lehetőségekre épült az állat tenyésztése. A *Kecske-pallag*, *Kecske-tarló*, *Kecske-déllő* feltehetően a földművelés és állattartás összhangjára alapozott gazdálkodási rendszerben jelöli ki a kecske helyét.

4. Néhány név-típus tájékoztat a tartásmódról is. A *Kecskekosár* név a hegyvidéki falvak gazdálkodási rendszerére mutat, melyben a *kosár* a földműveléshez kapcsolódó állattartás jellegzetes építménye. A kosár főleg a juhászat építménye, de a kecsketartásban is alkalmazták.⁹ Általános gyakorlat volt a juh és a kecske közösen való legeltetése is. A *Kecske-kalyiba*, *Kecskeszállás*, *Kecskeláb-havas* stb. nevek azt jelzik, hogy — főleg Erdély területén — a kecske szerepet játszott a havasi állattartásban. A kecskék havasokon való legeltetését a hatóságok akkor is engedélyezték, mikor egyébként legszigorúbban tiltották az állat tartását.¹⁰ A havasi kecsketartás — a juhászattal együtt — számottevő jelentőségű volt az esztenákon zajló tejgazdálkodásban.¹¹ Történeti adataink azt jelzik, hogy a kecsketartásnak ez a havasi típusa volt — volumenében — a

5. Vö.: *Belényesy M.*, 1956. 51. skk.; *Belényesy M.*, 1961. 67—68.

6. *Belényesy M.*, 1956. 53—54.; *Enyedi Gy.*, 1964. 50.; *Bökönyi S.*, 1968. 331.

7. Az állomány sűrűségéhez, táji megoszlásához lásd: *Viga Gy.* 1978. (Kézirat)

8. *Gunda B.*, 1970. 214.

9. *Földes L.*, 1957. 150.; *Földes L.*, 1960. 437. skk.; A kosarazó kecsketartáshoz: *Korponay J.*, 1871. 303. A juh és kecske közös tartása a hegyvidéki területeken általános volt.

10. *Földes L.*, 1957. 149—150.; *Tagányi K.*, 1896. III. 176.

11. *Földes L.*, 1957. 149—150.; *Imreh I.*, 1959. 166.

legszámtöbb formája, amely — főleg a vlach-jogú vándorpásztorok révén — bekapcsolta állattartásunkat az európai állattartás nagy vérkeringésébe, nagy migrációs rendszereibe. A dél-erdélyi területeken részese volt a kecske a mediterrán jellegű transzhumáló vándorpásztorokodásnak,¹² a Kárpátok övezetében pedig a szakirodalom által Alpwirtschaft, Almwirtschaft néven ismert havasi állattartásnak.¹³

5. A barlangi állattartás *Földes László* és *Gunda Béla* által felvetett problémájához szolgálhat adalékul a *Kecskelyuk-barlang* (Diósgyőr) és a *Kecske-barlang* (Mészkö) helynév.¹⁴ A diósgyőri koronauradalom iratai is őrzik annak emlékét, hogy a Kecske-barlangban valóban tartottak kecskéket.¹⁵

6. A *Kecskemét* helynév etimológiájától függetlenül — melynek kérdése nem lehet ezen írás feladata — fel kell hívnunk a figyelmet arra, hogy az alföldi városon kívül az ország több területén felbukkan ez a helynév. Ez talán arra utal, hogy etimológiájának általános törvényszerűségét kell keresni, keletkezésének nem településtörténeti eredője lehetnek.¹⁶ Ezek a nevek még akkor is függetlenek lehetnek egymástól, ha az alföldi város valóban nagy hatósugárral rendelkezett. *Bátky Zs.* Székesfehérvár városvégi házcsoportjáról, s Győrszentiván határából mutatja ki a *Kecskemét* helynevet, bár az utóbbival kapcsolatban jelzi, hogy az alföldi város tőzséreinek legelője volt, s onnan vette a nevét.¹⁷ Szegeden *Kecskeméti szék* található, ami — *Inczei G.* szerint — a *Kecskeméti* családnév + szék (szikes terület) összetételéből származik.¹⁸ Várpalotán felbukkan egy *Kiskecsmét* helynév,¹⁹ Demecserben pedig *Kecskeméti sziget* a neve egy, a víz által körülzárt kaszálónak.²⁰ Hajdúnánáson 1752-ben *Kecskeméti szőlőket* említ egy levéltári adat.²¹

7. Bár csak távolról kapcsolódik a helynevek kérdéséhez, felvetődik az a kérdés, hogy nem lehettek-e a településeinken a középkorban figurális, pl. kecske alakú határjelek, melyek esetleg a helynévadásban is szerepet kaphattak? Bács-Kiskun megye déli részén elterjedt egy kincsmonda, mely szerint egyes falvak határában kőkecskét találtak a földben, amelyben arany, ill. jelentős mennyiségű pénz volt.²² *Andrásfalvy B.* egy decsi, mondaszerű hagyományt közölt, mely szerint a szőlőhegyek aljában lakó törökök kecskéit és páváit lányok őrizték, s ezeket olyan kútból itatták, ahol a víz márványkő kecskefejből folyt le az alacsonyan elhelyezett vályúba.²³ A baranyai, tolnai, Baja és Zenta környéki néphagyományban is elterjedt az, hogy a parasztemberek egy kőkecskét hasz-

12. *Földes L.*, 1968. 233. skk.; *Szabadfalvi J.*, 1970. 171. skk.; *Szabó I.*, 1975. 35—36.

13. *Szabadfalvi J.*, 1970. 175. skk.

14. *Földes L.*, 1960. 629.; *Gunda B.*, 1962. 448. skk.

15. *Veres L.* szíves közlése. Vö.: *Szendrei J.* 1886. I. 333.

16. A *Kecskemét* helynév kutatástörténetéről összefoglalóan ír: *Török S.*, 1968. 3—4.; Vö. még: *Kálmán B.*, 1973. 165.; *Pais D.*, 1930.; *Kiss L.*, 1978. 324.

17. *Bátky Zs.*, 1930. 331—332.

18. *Inczei G.*, 1960. 43.

19. *Szlj R.*, 1960. 559.

20. *Kiss L.*, 1961. 57.

21. Hajdú-Bihar megyei Állami Levéltár V. A. 301/b. 3. fasc. XXI. No. 490. *Bencsik J.* szíves közlése.

22. Sajtógyűjtés: Kéleshalom. Ezen kívül *Báth J.* szíves közlése.

23. *Andrásfalvi B.*, 1976. 392.

náltak régen a borona lenyomtatására, mindaddig, amíg meg nem jelent a kecske gazdája, egy török, aki visszakövetelte a kecskét, s lecsavarva annak fejét, aranyat öntött ki belőle.²⁴ Történeti-néprajzi irodalmunkban sajnos nem sikerült igazoló adatot találnom effajta határkövek meglétére, csupán a szuhafői hagyomány tart számon a falu határában egy bárányalakú határkövet.²⁵ Somogyszob határában van egy *Kecskés-szobor* nevű határrész, ahol — forrásunk szerint — egy, Szent Imrét kecskével ábrázoló kőfaragvány található.²⁶ Nem lehetetlen persze, hogy népi kultúránknak ez a rétege — hasonlóan a Szent Vendel ábrázolásokhoz és kultuszhoz — lényegesen későbbi, mint a szóba jöhető korai helynevek.²⁷ (Természetesen külön feladat lenne kideríteni annak okát, hogy miért olyan gyakoriak kőfaragványokon, címereken, pajzsokon a középkorban a kecskeábrázolások. Nem zárható ki, hogy ezek — az európai néphagyomány ezt tükrözi — a kecske néphitbeli szerepével, erőt, egészséget, szerencsét, bőséget hordozó, s a rontástól védő tulajdonságával hozhatók kapcsolatba.²⁸)

Összegezéssel el kell mondanunk, hogy ez a dolgozat elsősorban a kecsketípusú helynevek összegyűjtését tűzte célul, s főleg az adatok számának és történeti mélységének feltárásával kívánta igazolni azt, hogy népünknel a kecsketartásnak régen jelentősebb szerepe, kultúrája volt. Ezen túlmenően a felvetett kérdések, problémák természetesen csak az egyéb típusú forrásokkal alátámasztva állhatják meg a helyüket, s ezért igyekeztünk elkerülni azt a — nem-egyszer csábító — lehetőséget, hogy látványos, érdekes, de nehezen igazolható következtetéseket vonjunk le a helynévi anyagból. Úgy érezzük, hogy adataink, ha közvetve, más jellegű források segítségével is, árnyaltabbá tehetik paraszti állattartásunk e sajátos területéről kialakuló képünket, s nyersanyagként hasznosak, összegyűjtve gondolatébresztők lehetnek nyelvészeink számára is.

24. Andrásfalvy B., Bodor G. és Solymos E. szíves szóbeli közlése.

25. Lajos A., 1955—1979. (Sajtó alatt.)

26. Somogy megye földrajzi nevei 159.

27. Szabadfalvi J., 1964. 19—64.

28. Vö.: Hoffmann—Kramer — Bächtold—Stäubli IX. 912—915.

IRODALOM

- Andrásfalvy B.*, 1975. Duna mente népének ártéri gazdálkodása Tolna és Baranya megyében az ármentesítés befejezéséig. Szekszárd
- Anjou-kori okmánytár I—V.* Budapest 1878—1887.
- Árvay J.*, 1941. A térszíni formák nevei a barcasági Hétfalu helyneveiben. Magyar Néprajz, III. 39—56.
- Árvay J.*, 1942. A térszíni formák nevei Kalotaszegen. Magyar Néprajz, IV. 1—50.
- Bakos J.—Fekete P.*, 1972. Eger és Felénmet földrajzi nevei. I. Eger
- Bartal A.*, 1901. A magyarországi latinság szótára. Budapest
- Bálint S.*, 1957. Szegedi szótár, I—II. Budapest
- Bátky Zs.*, 1930. Kecskemét Győr megyében. Föld és Ember, X. 331—332.
- Belényesi M.*, 1956. Az állattartás a XIV. században Magyarországon. Néprajzi Értesítő, XXXVIII. 23—59.
- Belényesi M.*, 1961. Viehzucht und Hirtenwesen in Ungarn im 14. und 15. Jahrhundert. In.: *Földes L.* (szerk.): Viehzucht und Hirtenleben. . . 13—82. Budapest
- Béres A.*, 1965. A jószág szóása, szózávalyú. Ethnographia, LXXVI. 456—461.
- Cs. Bogáts D.*, 1958. Adatok Háromszék történeti helynévanyagának ismeretéhez. Nyelv- és Irodalomtörténeti Közlemények, II. 213—224. Kolozsvár
- Bognár A.*, 1978. Pesthy Frigyes helynévtárából. I. Jászkunság. Szolnok—Kecskemét
- Boros Á.*, 1931. Helynévmagyarozatok életföldrajzi jelentősége. Debreceni Szemle, 438—441.
- Bökönyi S.*, 1968. Az állattartás történeti fejlődése Közép- és Kelet-Európában. Agrártörténeti Szemle, X. 277—342.
- Bökönyi S.*, 1974. History of domestic mammals in Central and Eastern Europe. Budapest
- Csúry B.*, 1935. Szamosháti szótár. I—II. Budapest
- Debreceni I.*, 1965. Tyukod földrajzi nevei. Magyar Nyelvjárások, XI. 75—79.
- Dongó Gyárfás G.* (szerk.) 1896—1928. Adalékok Zemplén vármegye történetéhez I—XXIII. Sátoraljaújhely
- Enyedi Gy.*, 1964. Az állattenyésztés földrajza. Budapest
- Firbás O.*, 1957. Sopron legrégibb erdőterképe. Soproni Szemle, XI. 109—117.
- Földes L.*, 1957. A Juhtartás típusai és építményei a Kárpát-medencében. Néprajzi Közlemények, II. 149—156.
- Földes L.*, 1960. Kosár „karám, ól”. Ethn., LXXI. 437—453.
- Földes L.*, 1960/a. Hadjimichali Angeliki: Szarakatszánok. (Athén, 1957.) Ismertetés. Ethn., LXXI. 626—630.
- Földes L.*, 1968. Az erdélyi vándorpásztorok állatfajtái a XIX. század első felében. Műveltség és Hagyomány, X. 231—246.
- Gaál A.—Köhegyi M.*, 1971—76. Tolna megye Pesthy Frigyes helynévtárában I—III. A szekszárdi Béri Balogh Ádám Múzeum Évkönyve, II—III. 271—332.; IV—V. 297—339.; VI—VII. 279—360. Szekszárd
- Gergely B.*, 1942. Kisbács helynevei. Kolozsvár
- Gergely B.*, 1942/a. Kalotaszeg névutós helynevei. Magyar Néprajz, IV. 158—182.
- Gunda B.*, 1962. A barlangi állattartás kérdéséhez. Ethn., LXXIII. 448—451.
- Gunda B.*, 1970. Erdély pásztorélete a földrajzi nevek tükrében. In.: Kázmér M.—Végh J. (szerk.): Névtudományi előadások II. 213—219. Budapest
- Haan L.*, 1870. Békés vármegye hajdana. Pest
- Haider E.*, 1964. Konyár földrajzi nevei. Magyar Nyelvjárások, X. 167—169.
- Hajdú-Bihar megye földrajzi nevei. I. A polgári járás.* Debrecen 1970.
- Heves megye földrajzi nevei I. Az egri járás.* Budapest 1970.
- Heves megye földrajzi nevei II. A füzesabonyi járás.* Budapest 1975.
- Hoffmann—Krayner — Bächtold—Stäubli.*, 1929. Handwörterbuch des Deutschen Aberglaubens IX. Berlin—Leipzig
- Ila B.*, 1944—1976. Gömör megye. I—IV. Budapest
- Imreh I.*, 1959. Székelyföldi paraszti jegyzőkönyvek pásztorlási határozatai (1717—1928). Agrártörténeti Szemle, I. 161—190.
- Inczei G.*, 1960. Szeged környékének földrajzi nevei. Budapest
- Inczei G.*, 1970. Földrajzi nevek névtudományi vizsgálata. Budapest

- Jakab L.*, 1976. Berekbösörzmény földrajzi nevei. Bihari Múzeum Évkönyve, I. 311—319. Berettyó-újfalú
- Jankó J.*, 1893. Torda, Aranyosszék, Toroczkó magyar (székely) népe. Budapest
- Kálmán B.*, 1973. A nevek világa. Budapest
- Kázmér M.*, 1957. Alsó-Szigetköz földrajzi nevei. Budapest
- Kecskés P.*, 1960. A Gyöngyös előnevű községek földrajzi- és Gyöngyös dűlőnevei. Gyöngyös
- Kiss G.*, — (*Keresztes K.*) 1952. Ormánysági szótár. Budapest
- Kiss L.*, 1961. Régi Rétköz. Budapest
- Kiss L.*, 1978. Földrajzi nevek etimológiai szótára. Budapest
- Korponay J.*, 1871. Abaúj vármegye monographiája. Kassa
- A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára I—III.* Budapest 1967—1976.
- Maksay F.* (szerk.:) 1959. Urbáriumok. Budapest
- Mező A.*, 1967. A baktalórántházi járás földrajzi nevei. Nyíregyháza
- Novak, V.*, 1961. Übersicht über Viehhaltungsformen und Alpwesen in Slowanien. In.: Földes L. (szerk.:) Viehzucht... 647—662. Budapest
- Pais D.*, 1930. Kecskemét. Szeged
- Papp J.*, 1967. Tiszacsege földrajzi nevei. Magyar Nyelvjárások, XIII. 135—144.
- Papp Zs.*, 1969. Állatnevek középkori földrajzi neveinkben. Magyar Nyelv, LXV. 307—311.
- Pákay Zs.*, 1942. Néprajzi vonatkozású helynevek. Ethn., LIII. 152—154.
- Penavin O.*—*Matijevics L.*—*Mirnic J.*, 1975. Bácsopolya és környéke földrajzi neveinek adattára. Újvidék
- Penavin O.*—*Matijevics L.*, 1976. Szabadka és környéke földrajzi neveinek adattára. Újvidék
- Petróczi S.*, 1961. Cegléd település- és népességtörténete. Budapest
- Reuter C.*, 1960. Magyarereggy helynevei. Értekezések az MTA Dunántúli Tudományos Intézetéből, 350—387.
- Reuter C.*, 1968. Hosszúhetény földrajzi nevei. Pécs
- Román J.* (szerk.:) 1977—1978. Földrajzi nevek a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Levéltár kéziratos térképein I—II. Borsodi Levéltári Füzetek 6—7. Miskolc
- Schram F.*, 1973. XVI—XVIII. századi földrajzi nevek az Országos Levéltár „Urbaria et Conscriptiones” gyűjteményében. Budapest
- B. Simond R.*, 1957. A Dömösi Adománylevél (1138/1329.) magyar szórványai betűrendben. Magyar Nyelv, LIII. 498—511.
- Somogy megye földrajzi nevei.* Budapest, 1974.
- Sugár I.*, 1966. Gyöngyöspata földrajzi nevei. Eger
- Szabadfalvi J.*, 1964. A gazdasági év vége és az őszi pásztorünnepek. Műveltség és Hagyomány, VI. 19—64.
- Szabadfalvi J.*, 1970. Extenzív állattenyésztés Magyarországon. Debrecen
- Szabó T. A.*, 1933. Adatok Nagyenyed XVI—XX. századi helyneveinek ismeretéhez. Kolozsvár
- Szabó T. A.*, 1936. Zilah helynévtörténeti adatai a XIV—XX. században. Kolozsvár
- Szabó T. A.*, 1940. Gyergyói helynevek a XVII—XIX. századtól. Budapest
- Szabó T. A.*, 1942. Kalotaszeg helynevei. Kolozsvár
- Szabó T. A.*, — *Gergely B.*, 1945. A kolozsmegyei Borsavölgy helynevei. Kolozsvár
- Szabó T. A.*, — *Gergely B.*, 1946. A Dobokai völgy helynevei. Kolozsvár
- Szabó D.*, 1936. A dömösi prépostság adománylevele II. Magyar Nyelv, XXXII. 130—134.
- Szabó I.*, 1975. A magyar mezőgazdaság története a XIV. századtól az 1530-as évekig. Budapest
- Szamota I.*, — *Zolnai Gy.*, 1902—1906. Magyar oklevél-szótár. Budapest
- Szendrei J.*, 1886. Miskolc város története. I. Miskolc
- Szij R.*, 1960. Várpalota. Budapest
- Tagányi K.*, 1896. Erdészeti oklevéltár I—III. Budapest
- Török S.*, 1968. Kecskemét város néveredetének kérdése. Népkutató és Honismereti Kör Évkönyve, 1—21. Kecskemét
- Tragor I.*, 1935. Vác és határának hely- és ingatlannevei. Vác
- Viga Gy.*, 1978. A magyar kecsketartás (történeti—néprajzi vázlat). Kézirat
- Wolski, K.*, 1976. Z dziejów hodowli kóz na ziemiach Polskich. Rocznik muzeum etnograficznego w Krakowie VI. 127—165. Krakó
- Zala megye földrajzi nevei.* Budapest 1964.
- Zsigmondkori oklevéltár I—II/1—2.* Budapest, 1951—1958.

TOPONYMICAL DATA OF GOAT KEEPING IN HUNGARY

(Abstract)

The collection of geographical names has become a countrywide movement in Hungary in the last decades. The systematic elaboration of the collected and published material, the analysis of the cultural historical, economic historical and ethnographycal data hidden in the place names lag behind the appearance of toponymical collections. There are only a few essays in the Hungarian ethnographic literature, which, on occasion of a certain circle of problems, would consider systematically the toponymical data at hand. This essay collects place names in connection with one aspect of the animal keeping culture of the peasantry, the goat keeping. It also draws some consequences concerning the history of goat keeping in Hungary. Regrettably enough the collection of place names is not evenly distributed on the territory of the country, thus only partial possibility is provided for topographical deductions.

In Hungary, just like in the surrounding countries, place names in connection with the goat are frequent. The spreading of this type of geographical names underlines the once important role of goat keeping in animal keeping and in the traditional way of life. These names appear in historical sources in Hungary as early as the 12th c., there are numerous ones in the Middle Ages, and they are frequent in the most recent times, as well. The reference part of the paper enlists 229 data of place names containing the word goat, from Hungary and the territories of the surrounding countries inhabited by Hungarians, from the recent times.

The distribution of the data show, that this type of name is the most frequent at the margins of the hills where the great importance of goat keeping is supported also by historical data. This type of toponym is rare on the plains, neither was importance attached to the goat there. Most of the names indicate higher territories, those, which hardly could be used for anything outside goat keeping. A part of the place names reveal also that goat keeping and goat pasture had its place in the economic and field using system of villages in the hills. There are some names which tell about the way of keeping, and hint at animal keeping in caves as well.

Gyula Viga